

NASZREDDIN HODSA TRÉFÁI

TÖRÖK ADOMÁK

**ELBESZÉLI
KÚNOS IGNÁCZ**

**BUDAPEST, 1899
SINGER ÉS WOLFNER KÖNYVKERESKEDÉSE**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2016
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5572-19-7 (online)
MEK-15088

Vámbéry Árminnak
a török nyelvek nagymesterének
KUNOS IGNÁCZ.

Bevezetés.

Naszreddin Hodsá-nak hívják a törökök Csalóka Péterjét. A 14. század első éveiben élhetett a Hodsá, azokban az időkben, a mikor Kis-Ázsiának az a területe, a hol Naszreddin született, előbb *Karamánia* fejedelemségéhez, majd *Bajazid* szultán uralma alá, végül pedig a tatár *Timurlenk* birtokaihoz tartozott. Alig van birodalma a széles nagy Keletnek, a hol a tréfás szavu Hodsá neve a legösmertebbek közé ne tartoznék. Egy *Szivri-Hiszár* nevű városkában született, a *kóniai* kerület egyik községében; de azok az összes tréfák és adomák, melyek ma sem tévesztik el vidító hatásukat, egy másik helységgel, *Ak-Sehir*-rel vannak kapcsolatban. Itt végezte volt Naszreddin az ő hodsai teendőit és ugyanitt van a *türbé*-je (siremlék) is.

Hodsá, vagyis egyházfi volt a mi Naszreddinünk, amolyan tanító, bíró és papféle egy személyben, községének a legtudósabb és legbölcsebb embere. Nevéhez a tréfás történetkének és humoros mondásoknak egész sorozata fűződik, melyek még mai nap is közszájon forognak és apáról fiura, nemzedékről nemzedékre átszállanak. Alakja nem a műirodalomban, hanem a nép emlékezetében kövesedett meg, amint hogy az a műfaj is, melyet csak az ő egyénisége teremtett meg, népies színezetű népi termék. Mondásai a folklór szavaivá finomodtak, alakja egy legenda-kör hőisévé alakult. Innen magyarázható meg az a nagy népszerűség, mely az ő nevéhez fűződik és az ő neve alatt ismeretessé vált tréfákat (keleti néven *lataif*) közkeletűekké, a népnek ugyszólván közkincsévé tette.

A Naszreddini tréfák humora első sorban török humor. Hisz a Hodsából is első sorban a «török» szólal meg, a mint hogy nemzetiesen törökös, és törökösen mohamedános a Hodsá mindegyik tréfájának nyers, látszólagosan együgyű és olykor-olykor trivialis volta is. Mintha csak a maga eszejárását, a maga gondolkozása módját látná benne az a pór-mohamedán, a kinek a tréfálkozása és ezekben nyilvánuló humora még mai nap is azonos a Hodsáéval. Ez a humor, hol póriasan furfangos, hol nevetetően együgyű. Különösen akkor, ha feleletekben nyilatkozik meg. És ebben a szándékos és tettetett naivságban nyilatkozik meg leginkább nemcsak a Hodsá, hanem általában a keleti nép humora. Érzi a kérdésnek naivul nevetséges voltát és feleletével még inkább fokozza. Hallgatóiról azonban fölteszi, hogy szavait megértik és elburkolt czélzatait helyeslik, ha mindjárt a saját megaláztatása árán is. Hány meg hány tréfa esik meg a Hodsá rovására, hányszor vall a színlelt tudatlanságával és póriaskodó együgyűségével kudarcot. Mintha csak az volna a főczél, hogy minél nevetségesebb és minél mulattatóbb alakká váljék. Mestere ő a színlelésnek, virtuóza a tudatos és eltanult bárgyúságnak. Annyira a nép szelleméből valók e tréfák és annyira össze vannak forrva a nép benső életével, hogy alakilag is csak a nép nyelvén fejezhetők ki, a nép egyszerű szavainak a közvetítésével. Hiszen e tréfák egész fogalomköre és gondolatvilága nem is terjedhet túl a népen.

Nem egyforma keletűeknek látszanak a Naszreddini adomák. És amint hogy régiebb időbeli tréfákat az ő nevével szokás összekötni, azon mód találunk újabb keletű, sőt európai uton átjött történetkéket is, melyeket ugyancsak a Hodsá nevével hoznak kapcsolatba. Lehet, hogy a népszellem rokonságának ugyanegy megnyilatkozásai, de lehetséges az is, hogy vándorlásnak vagy átvételnek az eredményei. Még mai nap is szokásban van, hogy az újabb és rendszeren a nép ajkán keletkezett tréfákat úgy adják elő, mintha csak a Hodsával és a Hodsá idejében történtek volna meg. Így inkább megmosolyogják és jobban el is hiszik. Noha nem volna nehéz épp azokat a *lataif*-okat különválasztani, melyek kétségen kívül bizonyítják a Hodsá egyéniségének teremtő humorát. Annyira sajátosak, annyira egyéniek e történetkéik, hogy az újabb idők és más fajtáliek humorával nem is téveszthetők össze. Ilyenek főleg azok a tréfák, melyek a Hodsá korabeli társadalmi, közigazgatási és erkölcsi szokásokra és a mainál primitívebb életmódra vonatkoznak. E szokásokkal oly bensően függnek össze a Hodsá mondásai és humoros cselekedetei, hogy csakis az ő korában és első sorban az ő személyével történhetek meg.

Ha messze idegenből kerül valaki a községébe, a Hodsa van megbizva a szóbeli fogadtatásával és ha idegenbe kell valakit küldeni, megint csak a Hodsára vár a feladat, hogy leleményességével helyt álljon. Hogy a legtöbbször nem úgy viselkedik, a hogyan kiválasztottsága és Hodsa voltának a méltósága megkövetelné, azt ismét csak a mindent kibékitő humorával lehet kimenteni. Szókimondó és néha nagyon is trivialis volta, különben sem szurhatott akkor-tájt szemet. Az efféle tréfái az akkori közizlésnek a hőmérői, és az ezen csoportba tartozó *lataif*-okból csak érdekes tanuságokat vonhatunk le az idejebeli társadalmi és erkölcsi világnézetre. Hisz nagyjában ugyanilyenek az állapotok még a mai Kis-Ázsiában is.

A Hodsa tréfái még rendszeresen összegyűjtve nincsenek. Csupán egyes kis füzeteket, népolvasmánynak szánt ponyva-termékeket ismerünk, melyeket írni is alig tudó emberek állítottak össze, mint a Hodsa nevéhez fűződő és neki tulajdonított tréfákat. Ezek alapján készültek azok az idegen nyelvű átültetések is, melyek a világirodalomban a török *Eulenspiegel*, vagy a keleti *Aesopus*-jelzőjével ajándékozták meg az ak-sehiri tréfamestert. E gyűjteményemben csak az élvezhetőbbeket és az izlésünkkel össze nem ütközőket illesztettem bele. Sőt célzatosan válogattam össze az olyan tréfákat, melyeknek európai vagy a messzebb keletről is ismeretes másai csendültek meg bennem. És midőn évekkel ezelőtt a Hodsa hajdani székhelyében, a *kóniai* vidéken jártam, közvetlen a nép ajkáról leshettem el őket és azzal a közvetlenséggel volt módomban lejegyezni, a hogyan talán a Hodsa szájából kihangzottak. Hisz e tréfákban önkéntelenül is megkövesedett a török kifejezések és nyelvhasználat népies zamatossága.

A Hodsa élte körülményeiről alig tudunk valamit. Egyetlen emléke az a máig is fennlevő híres *türbe* (siremlék), melyet a hagyomány szerint, még életében állított fel magának, hogy a késő utókort is megnevettesse vele. Nyitott csarnokban van a siremléke, falazat helyett csak oszlopok tartják. Az északi fal helyét egy nagy ajtó foglalja el, melyet egy vaslakat tart zárva, hogy a nyitott sirhely megközelíthetetlen voltát szimbolizálja. És jelképe lett az örök tréfának, a soha ki nem haló humornak. Aminthogy a Hodsa alakja is egy fogalommal finomult, a török néphumor meg nem hamisított fogalmává.*

* Naszreddin tréfáinak teljes gyűjteménye, szöveggel és fordítással egyetemben, a M. T. Akadémia nyelvtudományi értekezései közt jelent meg.

TRÉFÁK.

Mikor még kis legényke volt Naszreddin, megszólítja az utcán egy koldus és alamizsnát kér tőle. Odahaza úgy is sok jóban van része. Így válaszolt a leendő Hodsa: «Estétől reggelig anyám veri az apámat, reggeltől estig pedig engem ver a tanítóm. Átengedjük neked akár az egészet.»

*

Szószékre lépett egy nap a Hodsa és így szólt a hívőkhöz: «Tudjátok-e óh müsülmánok, hogy mit leszek nektek mondandó?» - «Nem tudjuk», válaszolják a hivei. - «Ha nem tudjátok, hát akkor minek mondjam el?», felelt vissza a Hodsa. A következő nap ismét felmegy a szószékre és megint azt kérdi hiveitől, hogy tudják-e mit akar nekik mondani. - «Tudjuk óh Hodsa», felelik ezuttal vissza. «No ha már tudjátok, akkor minek mondjam el?» szól és leszállt a szószékről. A hívők megütköznek a feleleteken és megbeszélik egymás közt, hogy hogyan fognak ki rajta. Harmadnapra megint elkezd a szószékről: «Tudjátok-e óh müsülmánok, mit leszek nektek mondandó?» A hívők egyik csoportja azt feleli, hogy: «Tudjuk», a másik csoportja, hogy: «Nem tudjuk.» - «Be jó», szól erre a Hodsa, «a kik már tudják, majd el fogják mondani azoknak, akik még nem tudják.»

*

Kölcsön kér a Hodsa a szomszédjától egy kazánt és a mikor már nem kellett neki, egy kicsike kis kazánt tett még bele és úgy vitte vissza. Kérde tőle a szomszédja, hogy mit keres benne az az edény. «Azt a kicsit - feleli rá a Hodsa - a nagy kazán szülte.» Megörül neki a szomszéd és elfogadja. Egy pár nap múlva megint kéri a Hodsa a kazánt, jó darabig használja és mikor látja a gazdája, hogy nem hozzák vissza, elmegy érte a Hodsához. «Te életben légy, a kazánod meghalt», mondja a Hodsa. «Hát meghalhat egy kazán?» kérde a szomszéd. «Ha elhitted, hogy szülni tud, azt is hidd el, hogy meghalni is képes», válaszolt a Hodsa.

*

Fehér ruhát mosott a Hodsa felesége és a kaftánt kiakasztotta a kertre száradni. Éjfél tájban kiment a Hodsa és úgy látta, hogy valaki van a kertben. Kéri a feleségétől az ijját, nyílát. A felesége odaadja neki, keresztüllövi vele a kaftánt, aztán becsukja az ajtót és lefekszik. Reggelre kelve látja, hogy a kaftánját lőtte keresztül az ijjával. «Hála neked óh Allah - szólt a Hodsa - ha benne lettem volna, rég meghaltam volna.»

*

Három font hust vesz egyszer a Hodsa és odaadja a feleségének, hogy főzze meg. Az asszony megfőzi és azon mód meg is eszi. Estefelé jön a Hodsa és mondja az asszonynak, hogy adja elő a hust, had egyék meg. Az asszony azzal hozakodik elő, hogy megette a macska. Fogja a Hodsa a macskát, megméri és látja, hogy csak három fontot nyom egészben. «Oh te hazug asszony», mondja feleségének, «ha ez a macska, hol a hus; ha pedig ez a hus, hol a macska?»

*

Vizet merít egyszer a Hodsa és amint belenéz a kútba, a holdvilágot pillantja meg benne. «A kútba esett a hold», kiáltja; horgot, kötelet hoz és lebocsátja a vízbe. Addig erőlködik, míg a horog beleakad egy kőbe, a kötélszakad, ő pedig hanyatt vágódik a földön. De ime, ahogy az égre esik a pillantása, meglátja odafent a holdat. «Áldassék Allah», kiált fel örömeiben, «sokat fáradoztam, de helyére is került a hold.»

*

Amint heverész egyszer a Hodsa, nagy zajt hall a kapuja előtt. Odaszól a feleségének, hogy keljen fel és gyújtson gyertyát, szét akar odakünt nézni. Az asszony azt mondja neki, hogy sohse törődjék vele. A Hodsa nem fogad szót, magára teríti a paplanját és amint kimegy benne, valaki lekapja róla és elfut vele. A Hodsa dideregve tér vissza és mikor kérdi tőle a felesége, hogy miért lármáztak odakünt, így felel neki: «Ugy látszik, a mi paplanunkon vesztek össze. Alig hogy elvették tőlem, vége lett a lármának.»

*

Egy zöldséges kertbe tévedt egyszer a Hodsa és ami répa, retkeféle csak a keze ügyébe esett, mind bedugta a zsákjába. Meglátta ezt a kertész és ráförmed a Hodsára, hogy mi keresni valója van itt. A Hodsa nem tudja, hogy mit mondjon és nagy zavarában azt feleli, hogy a minapi nagy vihar hajtotta ide. «Hát ezeket ki tépte ki?» kérdi a kertész, rámutatva a kitépett veteményekre. - «A nagy vihar ide-oda dobált», feleli a Hodsa, «és amibe csak belefogózkodhattam, mind a kezemben maradt.» - «Hát a zsákba ki töltötte őket?» kérdi a kertész nagy haraggal. - «Épp ezen gondolkozom én is», volt a Hodsa válasza.

*

A folyó partjára megy egyszer a Hodsa felesége, hogy fehér ruhát mosson. Leteszi a szappant és hozzá lát a munkához. Egyszerre csak leszáll egy fekete holló és elkapja a szappant. Kiáltja az urának, hogy fusson a holló után. «Sohase bánts», mondja a Hodsa, «piszkosabb az mint mi, hadd mosakodjék meg egyszer ő is.»

*

Amint elérkezett a bőjtök hónapja (Ramazán), egy nagy edényt vesz elő a Hodsa és hogy a napok számát el ne felejtse, mindennap egy-egy követ dob az edénybe. Egy kis lánya volt a Hodsának, aki az apja példáját látva, szintén beledobálgatott egyet-egyet. A bőjtölések huszonötödik napján kérdi tőle valaki, hogy hányadik napot bőjtölik már. «Várj egy kissé», - mondja a Hodsa, «mindjárt megmondom», és azzal siet hazafelé. Otthon előveszi az edényt és amint kezdi a köveit számlálgatni, százhuszat talál benne. «Ha valamennyit bevallom», gondolja magában a Hodsa, «kinevetnek és azt fogják rám, hogy megbolondultam. Legjobb lesz, ha eltagadom a javát.» Azzal visszatér és azt mondja, hogy ma a negyvenötödik napja van. «Oh Hodsa», mondják neki, «hisz harmincz napból áll az egész bőjthónap, hogy mond-hatsz ilyet.» - «Még keveset is mondtam», feleli a Hodsa. «Ha az edényem kövei után indul-nék, százhuszadik napja volna ma a hónapnak.»

*

Egy létrát kap egyszer a Hodsa a vállára, odatámasztja egy kert falához, fölmászik rá és be-megy a kertbe. Megpillantja a kertész és kérdi tőle, hogy mit akar. A Hodsa nagy gyorsan odasiet a létrájához és így szól: «Létrát árulok.» - «Itt szoktak létrát árulni?» kérdi a kertész. - «Oh, te tudatlan ember», szól a Hodsa, «létrát ott árulnak, ahol van.»

*

A temetőben sétál egyszer a Hodsa és megpillant egy jó régi sirkövet. Holtnak tettet magát, hogy lássa, vajjon eljönnek-e hozzá a kérdező angyalok. Egyszerre csak harangszót hall. «Itt az ítélet napja!» kiáltja el magát és futásnak ered. Egy karaván haladt volt arra felé, az öszvérek megijedtek és össze-vissza gabalyodtak. «Ki vagy ember?» kérdi a Hodsától a karavánfőnök. «Halott vagyok, egy kis sétára jöttem elő», feleli a Hodsa. «No majd megsétáltatlak én!», mondja az ember és azzal szolgálának egy-egy botot ad a kezébe és jól agyba-főbe verik a Hodsát. A Hodsa menekül és amint haza érkezik, kérdi a felesége, hogy mi lelte, hol volt. «Meghaltam volt, a temetőben feküdtem», szól a Hodsa. «Hát mi van a más világon?» kérdi a felesége. - «Ha a karaván öszvéreit meg nem ijesztik, nincs semmi különös», felelt a Hodsa.

*

Összeszedi egyszer a Hodsa a tyukjait, egy kasornyába teszi és viszi őket *Szivri-Hiszárba*. Útközben, hogy valahogy meg ne fulladjanak, kiengedi őket a szabadba. Ahány annyifelé szaladt. Veszti a Hodsa a botját, a kakast üldözőbe veszi és így korholja: «Éjfél után tudod, hogy hol hasad a hajnal, fényes nappal meg az egyenes utat sem ismered?»

*

Ágyban feküdt a Hodsa, valami betegség bántotta. Sorba látogatják a szomszédjai és annyi ideig elüldögélnek mellette, hogy rájuk un a Hodsa. Egyszerre csak felkel az ágyából és így szól hozzájuk: «Most már semmi bajom, mehettek haza.»

*

Igy szólt egyszer a Hodsa egy faluban: «Tudjátok meg óh emberek, hogy a mi városunk levegője ezzel a faluével egy és ugyanaz.» - «Honnan tudod?» kérdik tőle. - «Onnan», felelt a Hodsa, «mert éppen olyan csillagok vannak itt is, mint a mi *Ak-Sehir* városunkban.»

*

Kilencz *parát* kapott egyszer a Hodsa álmában. «Tízet adjatok legalább», veszekedik a Hodsa és amint fölriad az álmából, látja, hogy üres a marka. Nagy gyorsan behunyja a szemét, a kezét meg kinyújtja és így szól: «No nem bánom, legyen hát kilencz para.»

*

A mezőn sétált egyszer a Hodsa és néhány lovast pillantott meg, akik egyenesen feléje tartottak. Hirtelen lekapja magáról a ruháit és a közeli temetőnek egyik sirja mellé buvik. A lovasok megpillantják és kérdik tőle, hogy mit keres ezen a helyen. A megszeppent Hodsa azt feleli rá: «Halott vagyok, kijöttem a síromból, hogy egyet sétáljak.»

*

A Hodsa azt mondta egyszer egy gyülekezetben: «Hálát adjatok, óh földik a nagy Allahnak, hogy szárnyat nem adott a tevének. Ha szárnyasnak teremtette volna, házatokra szállott volna és rátok szakasztotta volna.»

*

Elveszett egyszer a Hodsa számára és kérdi valakitől, hogy nem látta-e. «De igen, feleli neki - ebben és ebben a városban bírónak választották meg.» - «Igazad lesz - mondja a Hodsa - mert mikor a tanítványaimat tanítottam, egyre hegyezte a fülét és úgy figyelt a szavamra.»

*

Egy folyó partján üldögélt egyszer a Hodsa. Tíz világtalan ember jött arra felé és megalkudnak a Hodsával, hogy egy-egy garasért átviszi őket a vizen. A mint átkelőben van velük, egyet elragad belőlük a víz és oda fullasztja. A vakok erre nagy siránkozást, jajveszékelést csapnak, a mire a Hodsa így szól: «Miért siránkoztok annyira, egy garassal kevesebbet fogtok fizetni.»

*

A turbánját akarja egyszer a Hodsa megkötni, de nem találja a végét sehogyse. Elfogy a türelme és fogja, elviszi a vásárba, hogy túladjon rajta. Amint meg akarja tőle egy ember venni, oda sugja neki a Hodsa: «Valahogy meg ne vedd ezt a turbánt, nem találod meg a végét.»

*

Egy asszony jön egyszer a Hodsához, odaad neki egy levelet és kéri, hogy olvassa el. A Hodsa nem igen tudott olvasni, de minthogy szégyenlette bevallani, veszi a levelet és olvassa, hogy «Nagyságos, méltóságos uram», és így tovább; a mint egyik jóbarát a másiknak írni

szokott. Az asszony odaszól neki, hogy nem egy jó emberétől való levél az, hanem az adó-czédulát küldik neki. «Miért nem mondtad előbb, - felelt a Hodsa - akkor másképp olvastam volna.»

*

A Hodsával találkozik egyszer egy ember a bazárban. «Hányadika van ma, harmadika vagy negyedike?» kérdi az ember. «Nem tudom, hónapokkal nem kereskedem», válaszolt a Hodsa.

*

Kilencz tojást vesz egyszer a Hodsa egy *akcsáért* és ugyanannyi pénzért tizet ad el. Kérdik tőle, hogy miért vesz kilenczet és árul tizet. «Csak azért», feleli a Hodsa, «hogy lássák a barátaim, hogy foglalatoskodom valamivel.»

*

Egy városba jut el egyszer a Hodsa, a hol mindenkit evés-ivásban talál. A Hodsát is kinálgatják, ételt adnak neki, holott szüken voltak ebben az esztendőben. Jóllakik a Hodsa és mondja, hogy milyen nagy lehet itt az olcsóság. «Megbolondultál Hodsa?» - mondják neki. «*Bajrá*m (ünnep) van ma, otthon sütnék-főznek, idehozzák, azért olyan sok az étel.» - «Be jó volna, ha mindennap bajrá

*

Egy báránya volt a Hodsának, vigyázott rá mint a szemefényére. A barátjai meglátogatják egyszer és azt mondják neki, hogy holnap lesz a végítélet, vágják le a báránykát és egyék meg. A Hodsa nem hiszi, de megint jó egy ismerőse, az is azt mondja. Most már valónak hiszi a dolgot, fogja a báránykát s levágja; aztán kiviszi a mezőre, tüzet raknak és kezdik a husát pörköltetni. E közben levetik az emberek a ruháikat, rábizzák a Hodsára és jobbra-balra sétálni mennek. A Hodsa veszi a ruhadarabokat és bedobálja a tűzbe. Mikorára megéheztek, vissza kerülnek a sétálók és látják, hogy hamuvá vált a ruhájuk. «Ki cselekedte ezt?» kérdik a Hodsától. «Ugyis itt az ítélet napja - nyugtatja meg őket a Hodsa - nem lesz többé ruhára szükségetek.»

*

Egy ember jön a Hodsához és kölcsön kéri a szamarát. «Nincs itthon», mondja a Hodsa; de már is orditoz bentről a szamár. «Azt mondd, hogy nincs, pedig hallod, hogy ordít», mondja a kölcsön kérő. «Együgyü ember - szól a Hodsa - a száárnak hiszel, ilyen ősz szakálu embernek meg mint én, nem?»

*

Lakodalomba megy egy nap a Hodsa. De mert kopottas volt a ruhája, alig hogy megtessékeli. Kapja magát a Hodsa, haza megy, felölti az új bundáját és úgy tér vissza. Ekkor már elibe jönnek, asztalfőre ültetik és ugyancsak kinálgatják. A Hodsa veszi a ruhája széleit és így szól: «Tessék ruhám, tessék.» - «Mit csinálsz?» kérdik tőle. «A ruhámat illeti a tisztesség, az ételt is hadd egye ő», feleli a Hodsa.

*

Libát süttött egyszer a Hodsa és a mint a khánhoz tart vele, utközben megéhezik és az egyik libacszobot megeszi. Aztán odajut a khán elé és elibe teszi a libát. «Hol a féllába?» kérdi tőle a khán. «A mi városunkban csak féllába van a libának», mondja a Hodsa. «Ha nem hiszed, jer és nézd meg őket a forrás vizénél.» A forrásnál épp ott volt egy sereg liba, féllábon állott valamennyi. Timurlenk hivatja a fődobosát, hogy üssön egy néhányszor a dobjára. Alig hogy

megtörténik, két lábra állanak a libák. «No látod» - mondja a khán. - «Ha terád vernék azt a dobot, négylábuvá lennél», felelt a Hodsa.

*

A helység fiataljai egy fa alatt gyülekeztek össze és mialatt játszadoznak, látják, hogy jön a Hodsa. Legott összebeszélnek, hogy felmászatják a fára, a papucsait meg ezalatt ellopják. Odaér a Hodsa és azt mondják neki, hogy senki se bir arra a fára felmászni. «Én felmászok», mondja a Hodsa. Azzal az övébe dugja a kaftánja szegélyeit, a papucsait meg a hónalja alá csapja és kezd a fára felmászni. «Minek a papucs, miért viszed fel?» kérdik tőle. «Jobb ha velem van, - válaszol a Hodsa - talán túlfelülről is van egy út és tovább mehetek majd rajta.»

*

Azt kérdezték egyszer a Hodsától, hogy ujholdkor mit csinálnak a régivel. «Szétdarabolják és csillagokat csinálnak belőle», volt a Hodsa válasza.

*

Három nagy szilva-szemet tesz egyszer a Hodsa egy deszkalapra és viszi a bejnek ajándécul. Amint az uton ide-oda gurulnak, megharagszik a Hodsa a szilvákra és kettőt megeszik belőlük. Egyet elvisz a bejnek. A bej szívesen fogadja és megajándékozza a Hodsát. Egy pár nap múlva répát akar vinni a bejnek és a mint halad az uton, kérdezi tőle egy ember, hogy hová viszi a répákat. «A bejnek viszem», felelt a Hodsa. - «Fügét vigyél inkább», ajánlja neki az ember. A Hodsa szót fogad, fügét vesz és azt viszen a bejnek. A bej fogja a fügéket és a Hodsa fejéhez csapdostatja. Örül ennek a Hodsa. «Min örvendezel annyira?» kérdezi tőle a bej. «Azon, hogy ha répákat hoztam volna, összezuzódott volna már a fejem», válaszolt a Hodsa.

*

A vásárra viszi a Hodsa a szamarát és a mint mennek, besározódik a szamar farka. A Hodsa hamarosan levágja a besározott farkot, az iszakjába teszi és a vásárra érve kínálgatni kezdi a szamarát. Egy ember megvenné, de nem tudja, hogy mit kezdjen egy farka nélküli szamarral. «Te csak vedd meg - biztatja a Hodsa - a farka bent van az iszakomban.»

*

Meglátogatta egyszer a Hodsa a bejt, a ki magával viszi vadászatra és egy csökönyös lóra ülteti fel. Eső kezd el esni, mindenki megsarkantyuzza a lovát és vágat, csak a Hodsáé nem akar menni. Ugy segít magán, hogy leveti a ruháit és maga alá teszi. A mint megszűnik az eső, ismét felölti a ruháit és utoléri a bejéket. Csodálkozik a bej, hogy meg nem ázott a Hodsa. «Olyan szilaj ez a ló - mondja a Hodsa - hogy csak úgy repült velem és meg nem áztam.» Amint hazaérnek, a főistállójába kötteti a bej ezt a lovat. Nemsokára ismét vadászni megy, maga a bej ül rá a lóra és amint ismét megered az eső, mindenki elvágat, csak a bej ázik meg csökönyös lován. Megharagszik a Hodsára, másnap magához hivatja és szemére hányja, hogy hozzá nem illő hazudozása miatt megázott. «Miért haragszol bejem? - mondja a Hodsa. - Ha eszed lett volna, te is magad alá veszed ruháidat és nem ázol csontig.»

*

Leczkére indul egyszer a Hodsa és a mint ráül a szamarára, látja hogy elmaradnak tőle a *mollák*. «Igy nem lesz jó», gondolja magában és visszájára ül a nyeregbe. Kérdik a mollák, hogy miért ül így megfordítva. «Azért - válaszolt a Hodsa, - mert ha egyenesen ülnék, mögöttem maradnátok.»

*

Házasedik egyszer a Hodsá. A lakadalom estéjén jönnek a meghívott szomszédok és evéshez, iváshoz látnak. A Hodsát meg se kínálják és ezért úgy megneheztel rájuk, hogy ott hagyja őket és elmegy. Lefekvéskor keresik, kutatják a Hodsát, de nem találják rá; azt hiszik, hogy szégyenlős. Ahány annyifelé keresi, míg végre ráakadnak. «Hová indultál?» kérdik tőle. «A ki a lakadalmi ételből evett, az had feküdjék le», szólta a megsértődött Hodsá.

*

Igy foházkodik egyszer a Hodsá: «Oh Allah, ezer aranyat adj nekem, de ha kilencszáz-kilenczvenkilenczet adsz, el nem fogadom.» Meghallotta ezt egy *jahudi* (zsidó) szomszédja. Beletesz egy zacskóba kilencszázkilenczvenkilencz aranyat és a kéményen át bedobja a Hodsához. «Meghallgatták a kérésemet», gondolja a Hodsá és amint megolvassa a pénzt, látja, hogy egygyel kevesebb. «A ki ennyit adott, azt az egyet is megadhatja még», gondolja magában és elteszi az aranyakat. A jahudi megneszeli a dolgot, odasiet a Hodsához, jó napot kíván neki és kéri az aranyait. «Megbolondultál kereskedő?» mondja a Hodsá. «Én Allahtól kértem és ő megadta.» Hiába mondta a jahudi, hogy ő csak tréfált, hogy hallotta, amint ezer aranyat kért és kevesebbet nem. A Hodsá Allahval hozakodik elő. «Menjünk a bíróhoz», - mondja a jahudi. «Gyalog nem megyek», mondja a Hodsá. Öszvért kellett a jahudinak hozni. «Bunda nélkül sem mehetek ám», mondja a Hodsá. Bundát kapott az utra, prémeset; úgy mennek a bíró elébe. A jahudi elmondja a panaszát, hogy a Hodsának ezer aranyat adott és nem akarja neki vissza adni. Ránéz a bíró a Hodsára. «Efendim», mondja a Hodsá, «napok óta imádkozom Allahhoz ezer aranyért, egy híján megadta. A milyen gonosz ember ez a jahudi, még a rajtam levő bundát és az öszvért is, a melyiken idejöttem, a magáénak képes vallani.» - «Uram, - vágott a szavába a jahudi - azok is az enyéim.» Haragra lobban a bíró, összeszidja és kikergeti a jahudit. A Hodsá pedig indul az öszvérével és bundájával hazafelé.

*

Tarfejű volt a Hodsá, és amikor a borbélynál beretválkozott, egy akcsát tett a tükörre. Néhány nap múlva megint borotválkozik és a mint elébe tartják a tükröt, így szól: «A fejem egyik fele kopasz, egy akcsáért két beretválkozás illet meg.»

*

Egy szofta járta be egyszer Arábiát, Perzsiát, Indiát, szóval az egész világot és kérdéseire senki sem tudott feleletet adni. Valaki azt mondta ennek a szoftának, hogy csak a Hodsá fog a kérdéseire megfelelni. Eljött hát Ak-Sehirbe, vesz egy akcsáért gránátalmát, a zsebébe dugja s amint a város határa felé közeledik, látja, hogy ott szánt-vet egy ember. A Hodsá volt. Feléje közeledik a szofta, üdvözlő és a Hodsának arra a kérdésére, hogy mi járatban van, azt feleli, hogy egy kérdése volna, meg tudna-e rá felelni. «Meg - feleli a Hodsá - de nem ingyen.» A szofta előveszi a gránátalmát és odaadja neki. A Hodsá megeszi és a feleletet is megadja. A szofta még egy kérdést akar hozzá intézni. «Ne csacsogj annyit - mondja neki a Hodsá - hanem menj, hozz előbb gránátalmát, aztán ismét kérdezhetsz.» A szofta erre így szólta magában: «Ha Ak-Sehir parasztjai ilyen furfangosak, hát még milyenek a tudósai», és azzal útra kelt másfelé.

*

Egyszer a mint együtt volt a Hodsá a feleségével, azt mondja neki az asszony, hogy menjen odébb. Felkel a Hodsá, felveszi a papucsait és megy, megy, két napig meg sem áll. Találkozik egy emberrel és azt mondja neki: «Menj és kérdezd meg a feleségemtől, hogy menjek-e még, avagy elég lesz-e már?»

*

Tolvaj lopózkodik egyszer a Hodsa házába. «Efendim, tolvaj van a házban», mondja az asszony az urának. «Meg ne moczczanj!» feleli vissza a Hodsa. «Hátha talál valamit, amit majd elvehetek tőle.»

*

Halászni megy néhányad magával a Hodsa, és hálót vetnek a tengerbe. Egyszerre csak kapja magát a Hodsa és beleugrik a hálóba. «Mit csinálsz» kérdik tőle a többiek. «Azt hittem, hogy hal vagyok», válaszolt a Hodsa.

*

Egy betegje volt egyszer a Hodsának, akit ő gyógyíttatott. Jönnek is hozzá és kérdezősködnék a beteg hogylétéről. «Napkeltekor még épkezésláb volt, most halálán van», felelte a Hodsa.

*

Messze útról jött egyszer a Hodsa és útközben ugyancsak megszomjazott. Nagy volt az öröme, midőn megpillantott egy kutat, melynek a csövébe egy fadarab volt beleillesztve. Odamegy a Hodsa, hogy csillapítsa a szomját, és amint kihuzza azt a fadugót, úgy rálocsant belőle a víz, hogy nem maradt szárazon rajta semmi. Ráförmed a Hodsa a kútra, és így szól hozzá nagy mérgesen: «Bizonyára azért dugták beléd azt a fadarabot, mert bolond módra folyatod a vizedet.»

*

Egy nyulat hozott egyszer egy paraszt a Hodsának. A Hodsa megvendégeli és levessel kínálja meg. Egy hét múlva újra jön, a Hodsa ismét megvendégeli. Néhány nap elteltével ismét megjelenik nála néhány ember és vendédként ülnek le. «Kik vagytok?» kérdezi tőlük. - «Mi a nyulat hozó embernek a szomszédjai vagyunk», felelik a Hodsának. A Hodsa ezeket is megvendégeli. Nemsokára ismét csak jön néhány ember. «Hát ti kik vagytok?» kérdi tőlük. - «Mi annak a nyulat hozó ember szomszédjainak a szomszédjai vagyunk», felelik. A Hodsa üdvözlí őket és kis idő múltán egy nagy bogrács vizet tálaltat elibök. «Mi ez Hodsa?» kérdik tőle. - «Ez annak a nyul levesének a leve»», feleli nekik a Hodsa.

*

Egy kötelet kértek egyszer kölcsön a Hodsától. A Hodsa bemegy a szobájába, aztán kijön és azt mondja, hogy lisztet teritettek rá. «Hogy lehet kötélre lisztet teríteni?» kérdik tőle. - «Ha nem akaródzik odakölcsönözni, akkor lehet ráteríteni», válaszolt a Hodsa.

*

Fehér ruhát mosni megy a Hodsa felesége, a szomszéd asszonyok vele együtt. Ott sétálgatott akkor a falu bírása és odamegy az asszonyokhoz, úgy nézegeti őket. «Mit nézel, te aljas ember?» rival rá a Hodsa felesége. Kérdezi az ember, hogy kinek a felesége ez az asszony; megmondják neki. Másnap hivatja a Hodsát és meghagyja neki, hogy küldje el hozzá a feleségét. «Mit akarsz tőle?» kérdi a Hodsa. - «Valamit akarok neki mondani», mondja bírós. - «Te csak mondd meg nekem és én majd visszamondom neki», válaszolt a Hodsa.

*

Egy ismeretlen jön egyszer a Hodsához látogatóba, tanyáznak, beszélgetnek és aztán távozni készül az ember. «Ki vagy te tulajdonképpen», kérdi a Hodsa, «nem ismertelek eddig?» - «Ha nem ismertél, miért fogadtál ismerősöd gyanánt?» kérdi a másik. «Ugy hasonlít a turbánod az én turbánomhoz és a kaftánod az én kaftánomhoz, hogy saját magammal tévesztettelek össze», felelte a Hodsa.

*

Mindentudó három szerzetes járta be egyszer a világot és *Ala-eddin khán* birodalmát is utba ejtven, vitatkozni kezdenek az emberekkel. A khán az igaz hitre akarja őket téríteni, de a szerzetesek csak úgy hajlandók rá, ha kérdéseikre meg tudnak felelni. A khán összehívja a tudósait, hogy adják meg a feleletet, de ezek azt mondják, hogy csak az egy Naszreddin volna rá képes. Legott elküld a Hodsáért és magához hivatja. Szelámot (üdvözlét) ad a Hodsa a khánnak és kérdi tőle, hogy miért hivatta. A khán helylyel kínálja meg és felszólítja a feleletadásra. A Hodsa oda fordul a papokhoz és kérdi tőlük, hogy mire akarnak feleletet. Elő áll az egyik és azt kérdi, hogy hol a világ közepe. A Hodsa odalép a szamarához, rámutat botjával előlső lábai egyikére és azt mondja, hogy itt a világ közepe. «Honnan tudod?» kérdi a pap. «Ha nem hiszed», válaszolt a Hodsa, «nézd meg és ha nem úgy lesz, megfelelek rá.» A másik pap azt kérdi tőle, hogy hány csillag van ebben a városban. Azt feleli a Hodsa, hogy annyi, a hány szál szőr a szamarán. «Hogyan bizonyítod be?» kérdi a pap. «Hanem hiszed, számláld meg és ha nem úgy lesz, megfelelek rá», szolt a Hodsa. Elő áll a harmadik pap és így szól: «Ha az én kérdésemre is megfelelsz, áttérünk mind a hárman.» - «Kérdezz», mondja neki a Hodsa. «Hány szőrszál van a szakállamban?» kérdezi a pap. - «Annyi, a hány szőrszál a szamaram farkán», feleli a Hodsa. «Honnan sejted?» kérdi a pap. «Ha nem hiszed, számláld meg.» A papnak nem igen akaródzik. «Ha nincs hozzá kedved - mondja a Hodsa - jer, tépjünk ki egy-egy szálát a te szakálladból és egyet-egyét a szamaram farkából és akkor meglássuk.» A papok belátták, hogy le vannak győzve és ott maradtak, szolgálják a Hodsát.

*

Az ak-sehírbeli gyerekek fürdőbe vitték egy nap a Hodsát. Mindegyik egy tojást vett titokban magához és úgy keltek utra. A mint az izzasztó kövön (göbek-tas) ültek, azt mondja az egyik, hogy a ki nem tojik tojást, a fürdőpénzt a többiért is fizeti. Erre a gyerekek kotkodácsolni kezdenek és mindegyik egy-egy tojást tesz le a köre. A Hodsa a mint ezt látja, egyszerre csak kukorékolni kezd. «Mit csinálsz?» kérdik tőle a gyerekek. «Ennyi sok tyúk közt csak elkél egy kakas», volt a Hodsa válasza.

*

A Hodsa földjére odatéved egyszer egy ökör. Botot ragad a Hodsa, de az ökör elfut. Egy hét múltán egyszer csak azt látja a Hodsa, hogy ez az ökör egy taligába van fogva. Ismét botot ragad és ráhuz nehányat. «Mit akarsz a jószágomtól?» förmed a Hodsára a taligás. «Tudatlan eb - szól rá a Hodsa - tudja az már, hogy mit vétett a multkoriban.»

*

Felül a Hodsa a szamarára és megy rajta a kertjébe. Útközben le kellett róla szállania és mig elvégzi a dolgát, leveti a kaftánját és ráteríti a nyeregbe. Odalopózkodik eközben egy tolvaj és lelopja a szamarról a kaftánt. Erre fogja a Hodsa, leveszi a szamarról a nyeret, ráköti a maga hátára és odakiáltja a fülesének: «Ha megkerited a kaftánomat, visszakapod a nyerged.»

*

Látja egyszer a Hodsa, hogy egy tó vizében sok kacsá uszkál; meg akarja őket fogni, de elröppennek előle. A Hodsa egy darabka kenyeret vesz a kezébe, leül a víz mellé, belemártja és eszegeti: «Mit eszel?» kérdi tőle egy ember. «Kacsalevest» feleli a Hodsa.

*

Levest szürcsöl egyszer a Hodsa és úgy megégeti a száját, hogy orditozni kezd és kinjában kiszalad az utcára. «Meneküljetek emberek - kiáltozza - tűz ütött ki a gyomromban.»

*

Májat vásárol egyszer a Hodsa és amint hazafelé viszi, egy gólya lerepül és kikapja a májat a kezéből. Erre fogja a Hodsa, kikapja a májat egy szomszédjának a kezéből és felmászik vele egy köre. «Mit művelsz Hodsa?» kérdi tőle a jámbor. «Gólya lettem én is», felelte a Hodsa.

*

Egy tolvaj lopózik be egyszer a Hodsához, mindenét összeszedi és elviszi. A Hodsa erre összekeresi a mi még megmaradt és utána iramodik a tolvajnak. A mikor mind a ketten odaérnek a tolvaj háza kapujához, ez kérdi a Hodsát, hogy mit akar. «Hurczolkodunk», feleli neki a Hodsa.

*

Egyszer, amint hazafelé ballag a Hodsa, találkozik néhány mollával és meghívja őket, hogy ő nála igyák meg a vendég-levest. A mollák megköszönik és a Hodsa házába mennek. A Hodsa így szól a feleségéhez: «Néhány vendéget hoztam, főzz egy bogrács levest.» Ráförmed az asszony: «Hát hoztál valamit, hogy levest akarsz?» Veszi erre a Hodsa a leveses bográcsot, oda megy vele a vendégeihez és így szól hozzájuk: «Ha zsirom meg rizsem lett volna, ebben az edényben főztem volna nektek levest.»

*

Meg akarja egyszer a Hodsát bosszantani a felesége. Forró levest tesz az asztalra, de időközben megfeledkezik róla és a mint eszik belőle egy kanállal, úgy megégeti a torkát, hogy a könye is megered. «Mi lelt, - kérdi a Hodsa - tán forró volt a leves?» - «Dehogy, - szólt az asszony - eszembe jutott, hogy mennyire szerette volt apám a levest, azért könnyezek.» A Hodsa elhiszi és amint ő is lenyel egy kanállal a levesből, úgy megégeti a torkát, hogy sírásra fakad: «Mi lelt?» kérdi a felesége. - «Azon sirok - szólt a Hodsa, - hogy apád, anyád meghalt, te pedig életben maradtál.»

*

Egy juhászszal találkozik egyszer a Hodsa. «Hé ember, Hodsa vagy-e?» kérdi tőle a juhász. «Az», feleli a Hodsa. «A holtaktól kérdeztem valamit, nem tudtak megfelelni. Jer és egyezkedjünk meg. Ha kérdéseimre megfelelhetsz, megkérdeszlek; ha nem, a többi az én dolgom», szólt a juhász. - «Mi a kérdésed?» kérdi tőle a Hodsa. «Mikor a hold megujul, kicsinyinyé válik; aztán meg ismét olyan nagygyá lesz, mint egy kerék. Tizenöt nap múltán megint kicsi lesz, mit csinálnak a régivel?» kérdi a juhász. - «Ezt nem tudad? - mondja Hodsa. - A régi holdat kinyújtják és villámot csinálnak belőle. Nem látod-e, hogy mikor menydörög, úgy cikázik, akár egy kard.» - «Egészségben maradj, - mondja a juhász - jól megfeleltél. Én is úgy gondoltam a dolgot.»

*

Találkozik egyszer a Hodsa a mollákkal, meghívja őket és együtt mennek hazafelé. A Hodsa bemegy és mialatt a mollák künt várnak, azt mondja a feleségének, hogy kergesse el azokat az embereket. Az asszony kimegy és kérdi tőlük, hogy mire várnak. «A Hodsára», felelik. - «A Hodsa nem jött haza», mondja az asszony. «Velünk együtt jött, most lépett be», erősítetik a mollák és szóváltásba kerülnek az asszonynyal. A Hodsa a mint hallja felülről, hogy hogyan veszekednek, kidugja a fejét az ablakon és így szól; «Hé emberek, miért veszekedtek? Hátha kettős kapuja van a háznak; az egyiken bejött, a másikon meg ki is mehetett.»

*

Szivri-hiszárba ment egyszer a Hodsa és csodálkozva látja, amint egy csoport ember a hold felé néz és figyelmesen vizsgálja. Az uj-holdat várták, azt nézték oly figyelemmel. «Különös egy város - gondolja magában a Hodsa. - Nálunk ügyet se vetnek a holdra, ha akkora is, mint egy malomkerék; itten meg ugyancsak bámulják, pedig egy fogpiszkálónál se nagyobb.»

*

Az utcán járt-kelt a Hodsa, midőn figyelmezteti valaki: «Ni Hodsa, hogy fut ez a liba?» - «Mi közöm neked hozzá?» feleli neki. «A te házadba fut ám», mondja neki. «Mi közöd neked hozzá?» volt a Hodsa válasza.

*

Egy idegen kertbe tévedt egyszer a Hodsa, felmászik egy barackfára és hozzálát az evéshez. Észreveszi a kertész és odakiált a Hodsának, hogy mi ott a keresni valója. «Fülemüle vagyok, énekelgetek», szól le a Hodsa, «Hadd hallom az éneked», parancsol rá a kertész. A Hodsa erre olyanforma hangot hallat, mintha énekelni akarna. «Hisz énekelni se tudsz», kiáltja a kertész. «Kezdő fülemile vagyok, jobban még nem tudok», válaszolt a Hodsa.

*

Fürödni ment egyszer a Hodsa, a hol alig vetnek rá ügyet. Törülközőt piszkosat adnak ki, fürdő-ruhát pedig rongyosat. A Hodsa nem szól semmit, hanem amint kimegy a fürdőből, tiz akcsát tesz rá a tükör lapjára. Ennyi pénzt pedig csak gazdag emberek szoktak adni. Csodálkoznak is rajta a fürdő-szolgák. Egy hét elteltével megint ott van a Hodsa a fürdőben. Ezuttal rendkívül megbecsülik, alig találják a helyét. A Hodsa ismét nem szól semmit, hanem amint otthagyja a fürdőt, csak egy akcsát tesz rá a tükörré. Csodálkoznak a fürdősök és kérdezik az egy akcsa okát. Így szólt hozzájuk a Hodsa: «A mai pénz a multkori fürdőzésért való, a mult-kori tiz akcsa pedig a mai fürdőzésért.»

*

Az ablaknál üldögélt egyszer a Hodsa, a mint kopogtat valaki a kapuján. «Ki az?» kérdi a Hodsa. «Jöjj le egy kissé, - mondja az idegen - valami mondani valóm volna.» A Hodsa kimegy és kérdi tőle, hogy mi járatban van nála. «Szegény ember vagyok, alamizsnát kérnék tőled», mondja az ember. A Hodsa megfordul, felmegy a szobájába és a szegény embert is hívja, hogy menjen fel utána. A mikor bent vannak a szobában, azt mondja a Hodsa: «Allah adjon, én nem adhatok semmit.»

*

Feketét öltött egyszer a Hodsa és abban ment ki az utcára. «Mit gyászolsz?» kérdik tőle az emberek. «A fiam apja halt meg, azt gyászolom», válaszolt a Hodsa.

*

Vendég állit be egy este a Hodsához és ott marad nála éjszakára. Éjfélkor felébred az idegen és azt mondja a Hodsának: «Hozd ide azt a gyertyát, hadd gyujtom meg, ott van a jobbod felől.» - «Tán megbolondultál - feleli a Hodsa - mit tudhatom én a sötétben, hogy merről van a jobбом.»

*

Éjjel volt, az atyja rabnőjéhez suttyonkodott a Hodsa. A lány felriad az álmában és kérdi, hogy ki az. «Csitt - mondja a Hodsa - én az apám vagyok.»

*

Dolga akadt valahol a Hodsának, és felül a szamarára, hogy azon tegye meg az útját. Utközben elszunyókált a Hodsá és amint felébred az álmából, látja, hogy más irányba viszi az állatja. «Hova mész öreg?» - kérdi tőle egy ember, amint egy karaván-szeráj előtt elhalad. «Azt a szamaramtól kérdezd, ne én tőlem», feleli neki a Hodsá.

*

Egy borbélyhoz tévedt egyszer a Hodsá, a ki nem igen tudott bánni a beretvájával. Ahányszor csak a fejéhez ért vele, megsebezte a Hodsát és azután pamuttal ragasztotta be a helyét. «A fél fejemre már eleget vetettél pamutot, a másik felére ültess legalább kendert», fakadt ki a Hodsá.

*

Vizet meríteni ment a Hodsá és amint meg akarja tölteni a korsóját, kiesik a kezéből és lemerül a tóba. A Hodsá letelepedik a víz mellé és várakozik. «Kire vársz?» kérdi a szomszédja, a ki szintén vizért jött a tóhoz. «Lemerült a korsóm - mondja a Hodsá, - várom a mig megtelik és a víz színére kerül.»

*

Egy bödönye volt egyszer a Hodsának, viszi a vásárra, hogy eladja. «Öt parát sem ér az edényed, hisz meg van repedezve», mondják neki az emberek. «Dehogyan van, - mondja a Hodsá - pamuttal van tele és még se folyik ki belőle.»

*

Amint vezeti egyszer a Hodsá a szamarát, utána sompolyog egy pár legény, hogy ellopják tőle. Az egyik utána kullog a Hodsának, leveszi a samarról a kötőféket és ráilleszti a maga fejére. A társa pedig fogja a szamarat és viszi a vásárra. Hátrafelé néz e közben a Hodsá, hát látja, hogy egy embert vezet, a kinek kötőfék van a fején. «Ki vagy?» kérdi tőle a Hodsá. «A szamarad, - feleli a legény. - Azelőtt én is emberfia voltam, de szülőim megharagudtak rám, elátkoztak és samarrá változtam. Előbb egy pékhez kerültem volt, azután egy kertész vett meg, végezetül pedig hozzád jutottam. A hogy a kötőféknél fogva vezettél, rám ismertek a szülőim, megsajnáltak és addig imádkoztak, mig ismét emberré nem lettem.» Gondolkozóba esik a Hodsá, végig simogatja a szakállát és így szól: «Nem lehetetlen a mit mondasz, csak az a kár, hogy éppen velem esett meg ez a dolog. Most menj fiam, de meg ne bosszantsd többé a szülőidet.» Azzal utnak engedi a legényt. A Hodsának azonban szüksége volt egy samarra és megy a vásárra, hogy vegyen egyet. Alig hogy odaér, megpillantja a saját szamarát. Oda megy hozzá és belesugja a fülébe: «Ej, ej ficzkó, hát megint megbosszantottad a szüleidet?»

*

A vásárra viszi a Hodsá a szamarát és odaadja egy tellálnak (kikiáltó), hogy adja el. Veszi a tellál a szamarat, vezetgeti a vásárban és közben olyannyira dicséri, hogy a venni szándékozók felverik az árát. Amint ezt látja a Hodsá, neki is kedve támad a samarához, még többet ígér érte és meg is kapja. A pénzt kifizeti és viszi a szamarat haza. - A feleségének e közben tejfelre vásott a foga. Elmegy a tejes boltba és amint mérik neki a tejfelt, odacsusztatja a karpereczét a mérőre, hogy többet nyomjon és több tejfelt kapjon. - Amint elbeszéli ezt a dolgát az urának, ilyen szókra fakad a Hodsá: «Ha így gazdálkodunk továbbra is, majd csak zöld ágra vergődünk valahogy.»

*

Igy szól egyszer a Hodsá fia az apjához: «Én tudom ám, hogy hogyan jöttél a világra.» Az anyja is meghallja ezt félfüllel és rákiált, hogy miket fecseg az a kölyök összevissza. A Hodsá emigy csitítja az asszonyt: «Ugyan ne lármázz, asszony. A fiu tulságosan okos, lehet hogy tudja.»

*

Azzal lepi meg a Hodsát egy ismerőse, hogy egy jó hírért jutalmat kíván tőle. «Mi jó hirt hoztál?» kérdi a Hodsa. «Fiad született», mondja az ember. «Neked mi közöd hozzá, hogy én neked fiam született», kérdi tőle a Hodsa és azzal ott hagyja az utfélen a hirnököt.

*

Imám korában történt a Hodsával, hogy baja támadt a főbíróval és egy ideig perlekedtek is egymással. E közben meghalt a főbíró és készülnek a temetésére. Küldenek a Hodsáért, hogy jöjjön el a gyásházba és imádkozzék a halottért. «Mást hívjatok - izeni vissza a Hodsa - én perben állok vele, nekem nem fog szót fogadni.»

*

Egy folyó partján végzi a Hodsa az abdesztjét (vallási mosakodás) és félpapucsát eközben elragadja a víz. Félreugrik a Hodsa, elszellenti magát és így szól: «Fogd az abdesztemet, a papucsomat meg add vissza.»

*

Istállót akart a Hodsa építeni és vájja a földet a háza alatt. Oly mélyre találta azonban ásní, hogy a szomszédja istállójáig került, mely szintén a föld alatt épült volt. Amint megpillantja az istállót és benne a sok jószágot, felsiet a feleségéhez és így szól hozzá: «Jó hirt hozok asszony. Egy mult századbeli istállóra bukkantam, még ökrök is vannak benne.»

*

Gólyát fogott egyszer a Hodsa és viszi a házába. Orrát, lábát levágja és úgy teszi ki az utcára. «Most már inkább hasonlítász madárhoz, mehatsz utadra», mondja a Hodsa és elzavarja a világba.

*

Felmászik a Hodsa egy fára és épp azt az ágat kezdi vágni, a melyiken ül. Lentről fölkiált hozzá egy ember: «Mit művelsz Hodsa; leesel a fáról.» A Hodsa nem szól semmit, hanem a mint elvágta a fát, lepottyant a földre. A Hodsa utána siet annak az embernek és így szól hozzá: «Ha tudtad, hogy le fogok esni, azt is kell tudnod, mikor halok meg.» Látja az ember, hogy nem szabadul tőle és ezt mondja neki: «Terheld meg jól a szamaradat és hajtsd a hegyre, a mikor előszörre ordít, a fél lelked száll el; másodszorra pedig egészen meghalsz.» Szót fogad a Hodsa és a mint a második is megtörténik, elterül a földön, hogy ő meghalt. Megtudják ezt az emberek és elmennek érte, hogy haza vigyék. Ráfektetik egy fára és a mint viszik, eljutnak vele egy mocsaras helyig. A mint tanakodnak, hogy hogyan kerüljék meg a mocsarat, felemeli a Hodsa a fejét és így szól: «Mit tanakodtok? mikor még éltem, erről kerültük meg ni.»

*

Májat vett egyszer a Hodsa és amint viszi haza, kérdi tőle a szomszédja, hogy tudja-e, hogyan kell megfőzni. A Hodsa azt mondja, hogy mint rendesen. A szomszédja meg akarja neki magyarázni, hogy hogyan kell ezt az ételt finomabb módra megfőzni. A Hodsa feliratja vele egy papirosra, hogy el ne felejtse, míg haza ér. Azzal siet a Hodsa haza felé, de egyszerre csak lerepül egy gólya, elkapja a májat és elrepül vele. Utána néz a Hodsa a gólyának és ezt kiáltja felé: «Hiába viszed a májat, úgy se tudod megfőzni, mert nálam a papírja», és azzal mutatja a magyarázatos írást.

*

Elveszett a Hodsának a samara. Utána indult, hogy megkeresse és a közben hálálkodik is. «Miért hálálkodom?» kérdik az emberek. «Azért - feleli a Hodsa, - hogy rajta nem ültem, mert ha rajta lettem volna, én is odavesztem volna.»

*

Megsugják egyszer a Hodsának, hogy a felesége emennek a házába is eljár, amannak is. «Akkor hát az én házamba is el talál egyszer vetődni», vigasztalódott a Hodsá.

*

Elveszett egyszer a Hodsá általvetője. Közhírré téteti a községben, hogy vagy megtalálják az iszákját, vagy pedig tudni fogja a teendőjét. A községbeliek megszeppennek, keresik az iszákot, meg is találják és elviszik a Hodsának. Furta az oldalukat a kíváncsiság és kérdik a Hodsától, hogy mit tett volna velök, ha meg nem kerül az iszákja. «Azt, - mondja a Hodsá - hogy másikat csináltattam volna.»

*

Beteget látogatni ment egyszer a Hodsá. Azon kezdte, hogy úgy vigasztalgatta a családbelieket, mintha már meghalt volna a beteg. Mondják is neki, hogy hiszen él még a szegény. «Öreg ember vagyok, - mondja a Hodsá - sokat nem szaladgálhatok el hozzátok.»

*

Veszekedik egy éjjel a Hodsá a feleségével és közben olyat rug rajta az asszony, hogy a Hodsá csak úgy gurult lefelé a lépcsőn. A szomszédok megneszelték a nagy zajt és reggelre kelve faggatni kezdik a Hodsát. Azt mondja nekik, hogy a feleségével volt egy kis összezörrenése. «De nagy zajt meg csetepatét is hallottunk ám», mondják a szomszédai. «Amint veszekedtünk, - magyarázza a Hodsá - annyira nekihevült az asszony, hogy belerugott a kaftánomba és legurította a lépcsőn.» - «Csak nem okoz olyan nagy zajt egy kaftán», mondogatják a szomszédok. «Ugyan mit firtatjátok annyira - szólt végül a Hodsá - én is benne voltam abban a kaftánban.»

*

Elveszett a Hodsának a számara és mialatt keresi, nótákat dudolgat magában. Szemére lobbantják az emberek, hogy a kinek egy számara elvész, annak kétségbe kellene esni, nem pedig énekelgetnie. «Egyetlen reményem - mondja a Hodsá - ennek a hegynek a tulsó fele. Ha ott se találom meg a számaramat, akkor láttok csak kétségbeesést.»

*

«Mi tévő legyek Hodsá, fáj a szemem», hangzott egy embernek a panasza. «Tavaly a fogam fájt, hát kihuzattam», volt a Hodsá válasza.

*

Tolvaj lopódkodott be egy éjjel a Hodsá házába. Miközben lopni valókat keresgélt, felriadt a Hodsá az álmából és ily szókra fakadt: «Szegény ember, te sötét éjszaka keresed azt, amit én fényes nappal se találok; sose fáraszd magad jó ember.»

*

Zárandokuton volt egyszer a Hodsá. Utjában betér egy gazdag embernek a házába és utravalót kér a ház urától. A gazda egy imádságot mondat el a Hodsával, azután leirat vele valamit és amint elvégezte, a gazda is elmondja ugyanazt az imádságot és ő is leírja ugyanazt az írást. «Ime, - mondja a Hodsának - te imádkoztál, én is imádkoztam, te irtál, én is irtam, most már nem tartozunk egymásnak semmivel.» Azt feleli erre a Hodsá: «Három napig gyalogoltam, míg eljutottam idáig. Ha te is megteszel ennyi utat, akkor nem lesz tőled semmi követelés.»

*

Panaszkodik a Hodsa, hogy ellopták a száz grammos súlymérőjét. «Jól nézd meg, - mondják neki - hátha a mértéken maradt.» - «Mértékestül lopták ám el», panaszkodik tovább.

*

Vendégségbe ment egyszer a Hodsa. Nagy volt az nap a forróság és hogy hűtőzzenek a vendégek, jeges serbettel kínálják őket. A házigazdának egy nagy leveses kanalat adnak a kezébe, a Hodsának pedig egy lapos kis kávékanalat. Nagyokat nyel a gazda a hűsítő italból és annyira felfrissül, hogy önkénytelen is egy «oh» száll ki belőle. A Hodsa is sülyesztgeti a tálba a kanalat, de bizony nem merhetett ki belőle semmit. Legfeljebb csak a széleit nyalagatta. Elvégre is megunja a dolgot, oda fordul a gazdához és így szól hozzá: «Add csak egy kissé a kanalat, hadd szálljon ki én belőlem is az az «oh».»

*

Egy zsák dióval állít be néhány gyerek a Hodsához és arra kéri, hogy ossza meg közöttük azt a sok diót, de istenesen. A Hodsa elvállalja a szétosztást és az egyiknek oda nyújt egy szem diót, a másikkal ad, a harmadiknak pedig többet egy félzsáknál. A gyerekek elcsodálkoznak ezen az osztzkodáson. «Ha nem tetszik az istenes osztzkodás - mondja a Hodsa - eloszthatom közöttetek úgy is, a hogy az emberek teszik.» Azzal veszi a zsák diót és egyformán osztja szét közöttük.

*

Veszi egyszer a Hodsa a szamarát és elmegy a piacra zöldséget venni. A zöldséget beleteszi az iszákjába, azután ráveti a vállára és úgy ül fel a szamarára. Kérdik tőle az uton, hogy miért nem a szamarára rakja rá a terhet. «Azért, - feleli a Hodsa - hogy a szegény állatkámat meg ne terheljem valahogy.»

*

Beteg lett a Hodsa felesége. «Mihez kezdesz, ha meghalok?» mondja az urának. «Mihez kezdek, ha nem alsz meg?» volt rá a Hodsa válasza.

*

Nyulat fogott egyszer a Hodsa. Eddigél még nyulat nem is látott volt és feltette magában, hogy megmutatja a helységbelieknek, hadd csodálkozzanak azok is. Beteszi az állatot az iszákjába, jó szorosan összeköti és viszi haza. A feleségére ráparancsol, hogy fel ne nyissa azt az iszákot, míg elő nem kerül az emberekkel. Valami csoda-állat van benne, meg akarja nekik mutatni. Míg oda van a Hodsa, meg nem állhatja az asszony, hogy meg ne nézze az iszákot és amint kinyitja, kiugrik a nyul és elmenekül. Hirtelenjébe veszi az árpamérőt és beleteszi az iszákba. A Hodsa ezalatt meghívja a kádit, imámot, a község előkelőit, hogy valami csodajóságot mutat nekik. Eljönnek a Hodsához, körbe ülnek és hogy el ne találjon az az izé menekülni, mindenki kinyújtja a kezét és úgy lesik a csodát. A Hodsa felbontja az iszákot és amint kirázza, az árpamérő hull ki belőle. Annyira meglepődött a Hodsa, hogy zavarában így szólt: «Ime, tiz ekkora egy köblöt tesz ki.»

*

Arra kéri az egyik szomszédja a Hodsát, hogy Bagdadban lakik egy barátja, írjon neki egy levelet. «Nagyon messze van, nem mehetek odáig», válaszolt a Hodsa.

*

Kérdezik egyszer a Hodsától, hogy hány hülye ember lakik a községében. «Azt nem tudhatom, - válaszolt a Hodsa. - De ha azt akarjátok megtudni, hogy hány okos ember van benne, azt azonnal elő számlálhatom.»

*

Az erdőben volt egyszer a Hodsa és mialatt fát vágott, egy farkas támadt a szamarára és felfalta. Egy ember vetődött épp arra és amint botot emel a vadállatra, a farkas elmenekül. A Hodsa csitítja az embert, hogy ne csapjon olyan nagy lármát. «Hogyan kívánhatod, - szól a Hodsa szemrehányó hangon - hogy az a tele gyomru farkas még futni is tudjon.»

*

Olyan nagy ökre volt egyszer a Hodsának, hogy a szarvai közé akár le is lehetett ülni. A Hodsa próbálkozott is vele mindenképpen, de nem igen merte megtenni. Egyszer azonban, épp aludt az ökör, odalopózkodik és ráül a két szarva közé. Az ökör felriad a fektéből és úgy a földhöz csapja a Hodsát, hogy eszméletét is elvesztette. Oda fut a felesége és amint siránkozik az ura mellett, felnyitja a Hodsa a szemeit és így szól: «Sohse sirj asszony, hisz azt értem el, a mit tulajdonképpen akartam.»

*

Meghívja egyszer a Hodsa a szomszédjait, és arra kéri őket, hogy ha majd meg találna halni, a régi temetőbe temessék el. «Miért nem az ujba?» kérdezik a szomszédjai. «Azért, hogy ha majd a kérdező angyalok engem is majd vallatóra fognak, azt felelhessem nekik, hogy engem már rég kikérdeztek. Ime, a sirom is jó régi», volt a Hodsa magyarázata.

*

A Hodsáért küld el egyszer a bej és meghívja, hogy ő is vegyen részt a futtatásban. Egyebe se volt a Hodsának, mint egy nagy ökre, fogja, megnyergeli és úgy jelenik meg rajta a versenytéren. Amint megpillantják a Hodsát, elnevetik magokat és azt mondják neki, hogy tán csak nem akar az ökrével futni. A Hodsa azonban nem tágit és így szól: «Ha borju korában tudott futni, miért ne futhatna most is?»

*

El akarta a Hodsa adni a szamarát és vitte a csársiba a tellálnak (kikiáltó). Jön egy vevő, megnézi a szamarat és amint a fogát is meg akarja nézni, beleharap a szamár a kezébe. Legott ott hagyja az állatot és egy másik után lát. Jön egy másik vevő, az is megvizsgálja a szamarat és amint az állat farkát is meg akarja nézni, belerug a szamár a gyomrába. Vissza viszi a tellál a szamarat és odaadja a Hodsának, hogy nem adhat tul rajta, mert harap is, rug is. «Nem is azért hoztam én ide, hogy eladjam», mondja a Hodsa. «Hát minek?» kérdi a tellál. «Csak azért, hogy ország-világ lássa, hogy mennyit kell ettől a szamártól szenvednem», volt a Hodsa válasza.

*

Egy barátja látogatja meg egyszer a Hodsát és néhány garast kér tőle kölcsön. Rövid határidőre kéri, azután majd visszafizeti. A Hodsa azt válaszolja neki: «Pénzt, azt nem adhatok; de mert jó barátom vagy, határidőt adhatok, a mennyit csak akarsz.»

*

Azt kérdezik egyszer a Hodsától, hogy mikor lesz az utolsó ítélet. «Melyik utolsó ítélet?» kérdezi a Hodsa. «Tán csak egyféle az utolsó ítélet, Hodsa», mondják neki. «Ha én halok meg, akkor a nagy ítélet napja van; ha a feleségem hal meg, akkor meg a kis ítélet napja», magyarázza a Hodsa.

*

Bíró korában történt a Hodsával, hogy két panaszos fél állított be hozzá. Az egyik azzal panasolta be a másikat, hogy a fülébe harapott, a másik meg azzal védekezett, hogy nem ő harapta meg, hanem saját maga harapott a fülébe. A Hodsa azt mondja nekik, hogy jöjjenek később, addig majd gondolkodik a dolgon. Amint elmegy a két ember, magára csukja a Hodsa az ajtót

és fültövön fogja magát, hogy beleharaphasson. Próbálgatás közben egyszerre csak hanyatt vágódik és úgy megütötte a fejét, hogy feldagadt. A fejét bekötözi, az ajtót meg kinyitja és amikor előtte a két ember, így förmed rá az egyikre: «Ha saját maga harapott volna be a fülébe, a fejét is betörte volna.»

*

Gyerek ember volt még Naszreddin, mikor egy halottas menettel találkozik az utcán. Kérdezi az apjától, hogy mit visznek ott. «Embert», mondja az apja. «Hová viszik?» faggatódzik tovább. «Olyan helyre viszik - magyarázza neki az apja - a hol se enni, se inni való nincsen, a hol se kenyér, se víz, se fa, se tűz, se arany, se ezüst nem található.» A fiatal Naszreddin elgondolkodik, és ily szókkal fordul az apjához: «Apám, ezt az embert bizonyosan a mi házukba hozzák.»

*

Azt a bűnt követte el egyszer a Hodsa, hogy Ramazánkor, amikor tudvalevőleg sem enni, sem inni nem szabad, rajta kapták a boriváson. Elfogják és viszik a bíró elibe. «Mért cselekedted ezt fiam?» kérdi tőle a bíró. «Sokat találtam enni, - mondja a Hodsa - hát megkivántam utána az italt.»

*

Egy gyümölcsfát ültetett el a Hodsa a kertjében. Meg nem állhatta a szomszédja szó nélkül és azt mondja a Hodsának, hogy mikorára ez a kis fa megnő és gyümölcsöt terem, akkorára rég nem lesznek már az élők sorában. Nagy bölcsen emigy válaszolt a Hodsa: «Azokat a fákat sem mi ültettük el, melyeknek manapság élvezzük a gyümölcsöket és mégis elültették őket. Illő dolog, hogy mi is gondoskodjunk az utódainkról.»

*

Bántotta a Hodsát, hogy annyi abrakot fogyaszt el a szamara és a feleségére akarta volna a gondját bízni. Az asszony azonban nem hajlott a szóra és végül is abban állapodtak meg, hogy a ki kettőjük közül először szólal meg, az eteti ezentul a szamarat. A Hodsa leült egy sarokba és órákon át szótlanul füstölgetett. Az asszonyt pedig elfogta az unalom, fátyolt tett az arcára átment a szomszédba, az asszonyokhoz. Estebédig elüldögéltek és a levest is onnan küldték el a Hodsának. - Eközben tolvaj lopódzott be a házukba és abba a szobába is benyitott, a hol a Hodsa üldögélt volt. Eleinte megijedt, de mikor látta, hogy ügyet se vet rá a gazda, mindent összeszedetetett, sőt a turbánt is leemelte a Hodsa fejéről és aztán elillant. A szomszédék fia pedig hozza a levest és nyújtja oda a Hodsának. Naszreddin egyet füttyent a szájával, hármat kanyarint a kezével és rámutat a tar fejére. Azt akarta vele mondani, hogy meglopták őket és hogy a turbánját is elvitték. A gyerek azonban úgy értette, hogy forduljon hármat és emelje a tálat a feje felé. Legott meg is teszi a gyerek és amint oda tartja a tálat, végig önti vele a Hodsa fejét, arcát és szakállát. A Hodsa azonban meg se mukkant, hogy el ne veszítse a fogadást. A gyerek visszatér és elmondja az asszonynak, hogy ki van a házuk rabolva és hogy megbolondult a Hodsa. Rohan az asszony, a hogy csak ereje birja és kérdi az urától, hogy: «Allah szerelmére, mi történt?» Nyugodtan szól oda a Hodsa: «Menj és etesd meg a szamarat, mert elveszítetted a fogadást. Ime ezt érted el a nyakasságoddal.»

*

Ágyban volt már a Hodsa, amikor észrevette, hogy tolvaj járkal a padláson. Odasugja a Hodsa a feleségének: «Mikor a mult éjjel haza akartam jönni, csak ezt az imádságot kellett elmondanom és belekapaszkodtam a holdsugarba. Azon szálltam le a házba.» Ugy mondta ezt a Hodsa, hogy a tolvaj is meghallhatta. Nemsokára hallja is, hogy elmormogja a tolvaj azt az imádságot és a mint bele akar kapaszkodni a holdvilágba - zsupsz, lebukik a kéményen át, be a szobájukba. A Hodsa nagy gyorsan felkel, megragadja a tolvajt és kiáltja a feleségének,

hogy világot gyujtsion, mert megfogta a tolvajt. «Kegyelem», - kiáltja a tolvaj. - «A te imádságod és az én okosságom, úgy is megtette a magát.»

*

Az erdőbe ment egyszer a Hodsa, hogy fát vágjon. Egy tehernyit összevagdalt és a mikor felrakta a szamarára, megcsökönyösödik a füles s egy lépést se akar tenni. Azt ajánlja neki egy ember, hogy szalmiákat dörgöljön a szamarára, attól majd elindul. Szót fogad a Hodsa és amint megkeni vele az állatot, úgy neki ered a futásnak, hogy alig bírja utolérni. Kíváncsi természetű volt a Hodsa, magát is megdörgölte egy kis szalmiákkal. Megtette a szer a maga hatását, iramodik, ahogy csak tud és amint haza ér, oda kiáltja a feleségének: «Ha utól akarsz érni, te is kend be egy kissé magad.»

*

Egy fekete (abessziniai) tanítványa volt egyszer a Hodsának, Ummad volt a neve. Irnivalója akadt a Hodsának és hogy, hogy nem, le találta magát önteni a tentával. «Mi történt veled, Hodsa?» kérdik tőle a tanítványai. «Lekésett a mi Ummadunk a leczkéről és úgy sietett, hogy egészen beleizzadt s rám folyt az izzadtsága», válaszolt nekik a Hodsa.

*

Betér a Hodsa egy dsámiba, hogy elvégezze a napi öt imádkozások egyikét. A mint többed magával imádkozik és térdet, fejet hajtanak Allah előtt, hogy, hogy nem, a megette imádkozók egyike megcsipi hátulról a Hodsát. Naszreddin se rest, fogja és az előtte imádkozón csip egyet. «Mit csinálsz?» rivall rá az előtte imádkozó. «Kérdezd meg a mögöttem levőt», válaszolt neki a Hodsa.

*

Egy tehenet vitt egyszer a Hodsa a vásárra, de sehogyse tudott rajta tuladni. Odamegy hozzá egy ismerőse és azt mondja neki, hogy bizza rá, majd eladja ő azt az állatot. Azzal fogja a tehenet és fűnek-fának kínálgatja, hogy érintetlen még és már is hat hónapos vemhes. El is kelt a tehén jó áron és örvendezve megy a Hodsa a pénzével. - Ezalatt háztűznézőbe jöttek a Hodsához, kérője akadt a lányának. Azzal fogadja a felesége a Hodsát, hogy ne menjen be, mert benn vannak a néző asszonyok, elvégzi ő majd a lány dicséretét. Más véleményen van azonban a Hodsa. «Olyan dicsérő szókat tanultam az imént, - mondja - hogyha meghallják, legott megkérik a lányunkat.» Azzal bemegy a szobába, a hol a lánynéző asszonyok voltak. «Mi dolgod itt az asszonyok közt? Küldjed a feleséged, azzal hadd beszéljünk», rivallnak rá a nénék. «A lányom erényeit és jó tulajdonságait csak én ismerem igazán», mondja nekik a Hodsa. «No hát, milyen tulajdonságai vannak?» kérdik tőle az asszonyok. «Érintetlen még és már is hat hónapos vemhes», feleli a Hodsa. Az asszonyok egymásra néznek, felkelnek és szó nélkül eltávoznak. Odáig van a Hodsa felesége, hogy visszariadtak a háztűznézők. «Sohse félj asszony - biztatja a Hodsa - visszakerülnek azok még hozzánk. A tehenemnek se akadt volna vevője, ha nem így dicsérem őket.»

*

Rá akart a Hodsa ülni a szamarára és a jobb lábát tette elébb a kengyelbe. Amint fenn volt a szamarán, hát persze, hogy háttal ült a fejének. «Megfordítva ültél fel Hodsa», mondják neki a körülötte állók. «Én jól ültem fel, válaszolt nekik, - hanem a szamaram van megfordítva.»

*

Kóniában járt-kelt egyszer a Hodsa és a mint megérkezett, betért egy helvás boltba, a hol édesség-féléket árultak. Elmondja a biszmillát (Allah nevében) és hozzálát az evéshez. A boltos ráförmed és a nyaka közé csap nehányat. «Pompás egy város ez a Kónia, - mondja a Hodsa - még veréssel is kényszerítik az embert, hogy helvát egyen.»

*

Panaszkodik egy ember a Hodsának, hogy nem bírja ki tovább a feleségével. «Hagyd ott, ha annyira rossz», tanácsolja neki a Hodsa. «Negyven éve, hogy egy párnán nyugszik a fejünk, hogy hagyhatom ottan?» mondja az ember. «Hát hagyd ott a párnát», feleli neki a Hodsa.

*

A testi szépség éppen nem tartozott a Hodsa erényei közé. Nem egyszer gunyolódtak e miatt vele, sőt egyik ismerőse annyira ment a szánakozásban, hogy így sóhajtozott a Hodsa előtt: «Leginkább még a feleségedet sajnálom.» A Hodsa ezt válaszolta neki: «Ha a feleségemet látnád, akkor inkább engem sajnálnál.»

*

Alig, hogy megházasodott a Hodsa, találkozik egy süket barátjával. «Sok szerencsét», mondja a süket. «Mihez?» kérdi a Hodsa. «Ahhoz, hogy hallomásom szerint megházasodtál.» - «Süket létedre hogy hallhattad meg?» átéltkodott a Hodsa.

*

Egy beteg ismerőst látogatja meg egyszer a Hodsa és részvéttel tudakozódik a baja után. «Nagy az én bajom - sóhajtoz az öreg. - Három a feleségem és azonfelül a gyomrom sincs rendben. Mihez kezdjek, hogy megszabaduljak a bajomtól?» «Három válás és meg vagy mentve», volt a Hodsa tanácsa.

*

Három halat fogott egyszer a Hodsa és odaadta az anyjának, hogy süsse meg őket. Asztalra kerülnek a halak, de kettőt az asztal alá dugott az asszony, hogy meg ne lássa őket a fia, A Hodsa azonban megneszelte a dolgot, veszi a halat és úgy tesz, mintha valamit sugna oda a fülébe. «Mit csinálsz fiam?» kérdi tőle az anyja. «Megkérdeztem tőle, hogy mikor lesz a világ vége», feleli a Hodsa. «Mit felelt a hal?» - «Azt, hogy ő mint kis hal nem tudja, de kérdezzem meg az asztal alatt lévő nagyobb halakat, azok tán tudni fogják», volt a Hodsa válasza.

*

Kérdezik egyszer a Hodsától, hogy milyennek ismeri a mindenható Istent. Emigy hangzott a Hodsa bölcs válasza: «Amióta csak az eszemet tudom, minden úgy történik, a hogyan a mindenható akarja. Ha nem Allah kezében volnának a dolgok, egyszer-egyszer úgy is történhetek volna, a hogyan én mondtam és akartam.»

*

Májat hozott egyszer haza a Hodsa. Az asszony megfőzte és megette, a Hodsának pedig valami tészta-félét tálalt fel. «Hova lett a máj?» kérdi a Hodsa a feleségétől. «A macska ette meg», mondta az asszony. Erre veszi a Hodsa a baltát és elrejtí a szekrénybe. «Mit csinálsz azzal a baltával?» kérdi a felesége. «A macska elől rejtegetem», válaszolt a Hodsa. «Minek a macskának a balta, hogy úgy dugdosod előle?» kérdi az asszony. «Ha egy akcsa értékű májra is feni a macska a fogát, hát még a negyven akcsát érő baltámra hogyne áhitoznék», volt a Hodsa válasza.

*

Mosakodik egyszer a Hodsa, hogy elvégezhesse az imádkozását. Addig ugyanis nem szabad a muszulmánoknak imádkoznia, míg arcát és kezét-lábát meg nem mossa. A víz azonban nem futja ki és szárazon marad a féllába. Ugy segít magán a Hodsa, hogy féllábát felemeli és úgy fog a namázhoz (imádkozáshoz). «Mit művelsz?» kérdik tőle ájtatoskodó társai. «Az egyik lábamnak nincsen abdesztje» (mosása), hangzott a Hodsa magyarázata.

*

Szószerűre lép egyszer a Hodsa és így szól az igazhivőkhöz. «Azt tanácsolom nektek óh muszulmánok, hogy ha fiatok talál születni, valahogy el ne nevezzétek Ejübnek.» «Miért?» kérdik tőle. «Azért, mert a sok használatban Ip (kötél) talál belőle lenni», magyarázatá a Hodsa.

*

Szükében volt egyszer a Hodsa a pénznek és hogy segítsen a baján, veszi a kazánját és viszi a vásárra, hogy eladja. Találkozik vele véletlenül a padisah és megkérdi a Hodsától, hogy hogyan van a sora. Naszreddin elpanaszolja a baját és mutatja a kazánját, hogy ime ettől is meg kell válnia. Megegyezik a padisah szíve a Hodsán és így szól hozzá: «Mivel segítek rajtad, óh Hodsa, aranyat akarsz-e avagy egy szamarat, juhokat akarsz-e vagy pedig szőlős-kertet?» Azt válaszolja nagy hamarosan a Hodsa: «Kegyes engedelmeddel óh uram, az aranyokat elhelyezem az övembe, ráülök a szamárra, haza hajtom a juhokat és betérek a szőlős kertbe, hogy más-világi üdvösségedért imádkozzak.» Ugy megtetszett a padisahnak ez a felelet, hogy megajándékozta mind a négygyel.

*

Eladja egyszer a Hodsa a szamarát és egy sólymot vesz rajta. «Mit cselekedtél Hodsa?» kérdik tőle. «Eddig én lovagoltam máson, most más lovagoljon én rajtam», válaszolt a Hodsa.

*

Egy ruhadarabot ad oda a szomszédja a Hodsának, hogy vigye a csársiba és adja el. Lopott jószág volt a ruhadarab és ez a Hodsa előtt se volt titok. A mint viszi a vásárra és egy nagy sokadalomba kerül vele; hogy, hogy nem, kilopják a kezéből. A Hodsa visszafordul és a mint kérdi tőle a ruhadarab gazdája, hogy mennyiért adott tul rajta, így válaszolt a Hodsa: «Se nem nyertél, se nem vesztettél; annyiért tudtam eladni, amennyibe magadnak került.»

*

Timurlenkhez volt egyszer hivatalos a Hodsa. Kedve telt az uralkodónak a Hodsa tréfáiban és miután egy ideig el-eltréfálkoztak, a jutalmazásra került a sor. «Hányan vagytok odahaza?» kérdi Timur a Hodsát, «Tizen», válaszolt Naszreddin. Erre elrendeli az uralkodó, hogy mindegyikének száz-száz akcsát osszanak ki. Veszi a Hodsa az ezer akcsát, visszamegy vele Timurhoz és bevallja neki, hogy az imént egygyel kevesebbet mondott, mert tizenegyen vannak odahaza. «Ki a tizenegyedik?» kérdé az uralkodó. «Naszreddin efendi a tizenegyedik», válaszolt a Hodsa.

*

Datolyát vett egyszer a Hodsa és hozzálat az evéshez. Előbb azonban megméri őket és úgy nyeli egyenkint le. Kérdik tőle, hogy mire való az a méregetés. «Mérték szerint vettem meg, mérték szerint kell meg is ennem», válaszolt a Hodsa.

*

Igy szólt egyszer a Hodsa a feleségéhez: «Menj és hozz egy kis sajtot, hogy erőt kapjon a gyomrom és javuljon az étvágyam!» Nem talált azonban az asszony sajtot, a mire így vigasztalódott a Hodsa: «Annál jobb, legalább nem gyengül a gyomrom és nem romlik a fog-husom.» Kérdi erre az asszony, hogy most már melyik igaz a kettő közül. «Ha van sajt, akkor az első, ha pedig nincs, akkor a második mondásom», válaszolt a Hodsa. Így alkalmazkodott Naszreddin a sorshoz.

*

Azt kérdik egyszer a Hodsától, hogy milyen csillagzat alatt született. «A kosbárány csillagzat alatt», volt a Hodsá felelete. «Hiszen ilyen nevű csillagzat nincs is, - mondják neki - hacsak a kos nem gondolod.» - «Oh ti balgák, - korholja őket a Hodsá, - mikor a világra jöttem, kerek 50 esztendeje annak, még csak kosbárány volt ez a mai kos.»

*

Azzal dicsekedett egyszer a vén Hodsá, hogy még öreg korában is maradt annyi ereje, mint a mennyi fiatalságában volt. Nem hiszik el neki az emberek, míg be nem bizonyítja. A következő dolgot beszéli el a Hodsá: «Mint gyermek sem voltam képes egy nagy malomkereket megmozdítani és ime, vén napjaimban sem tudom.»

*

Egy nagy leveses tálat vitt egyszer a Hodsá, leves is volt a tálban. Hogy, hogy nem, meg talált botlani az uton és levestül, tálastul elesik. Amint kapkod az edénye után, kérdik tőle az emberek, hogy mit művel a kezével. «A leves azt hiszem a kezemben van, csak az edényemet nem találom meg», válaszolt nagy elmésen Hodsá.

*

Találkozik a Hodsá egy ismerőssel, a ki épp abban fáradozott, hogy tudjon a házán. «Miért adod el a házad?» kérdi tőle a Hodsá. «Mit tegyek? - sóhajtoz a másik. - Négyyszer házasodtam meg világeletemben, és mind a négy feleségemet ebben a házban vesztettem el.» «Allah szerelmére - szól neki a Hodsá - ne siettesd el a dolgot. Ha már minden áron el akarod adni a házad, legalább egy jó barátodnak add el.»

*

Egy költő volt a Hodsáék társaságában, a hol nagyon rossz verseket kezdett szavalgatni. Nem is tetszettek a költeményei senkinek. Annyira megharagudott ezért a versfaragó, hogy éktelen szitkozódásokba tört ki. «Hagyjátok inkább szavalni, - vágott közbe a Hodsá, - a verse még is csak jobb a prózájánál.»

*

Ak-sehir felé közeledett egyszer a rettegett Timur-lenk és a halálra ijedt város lakói a Hodsához fordultak, hogy a szó fegyverével álljon ellent, és nyerje meg valahogyan a sáh kegyét. Hajlott a Hodsá a kérő szóra és hozzá látott a készülődéshez. Egy óriási nagy turbánt illeszt a fejére, meztelenre vetkőzik és a városon kívül leül az utszélére, úgy várja a hódítót. Timur nemsokára megérkezett. Amint megpillantja a különös öltözetű Hodsát, kérdi a körülötte levőktől, hogy mit tudnak erről az emberről. Kiséretéből többen ismerték már a Hodsát, a kik hírül adták a sáhnak, hogy Naszreddin ez az ember, a szépen szóló és mézédés beszédű Hodsá. Leszáll az uralkodó a lováról, odamegy a Hodsához és «Ki vagy?» kérdi tőle. A Hodsá Istennek mondja magát, aki azért ül itt, hogy egyetmást megteremtsen. Mosolyog a sáh, odaint magához egy apró szemű emberkét és ráparancsol a Hodsára, hogy ha csakugyan rendelkezik azzal a teremtető erővel, hát nagyobbítsa meg ennek az emberkének a szeme nyílásait. Szabadkozik a Hodsá, hogy ő a föld istene, és hogy ennél fogva csak odáig terjed a hatalma, a meddig a köldök van. Azon felül nem tehet semmit, de, a köldökön alul még nagyobbíthat egyetmást.

*

Olyan asszonyt vett el egyszer a Hodsá, a kinek hat ura volt már a föld alatt. Baja támadt egyszer a Hodsának és amint siránkozik mellette az asszony, hogy kire marad szegény feje, ha meg talál az ura halni, így szól hozzá a Hodsá: «Kire maradnál? a nyolczadik férjedre.»

*

Ugorkával kedveskedett a Hodsa a padisahjának. Szívesen fogadták az ajándékát és tiz darab arannyal jutalmazta meg a nagy ur a Hodsa buzgólkodását. Vérszemet kapott azonban a Hodsa és egy pár nap még le se tellett, egy egész szekérrel vitte az ugorkát a palotába. A padisah megsokalta ezuttal a dolgot és hogy kedvét szegje a kapzsinak, annyi botütést rendelt a Hodsa talpára, a hány darab ugorkát a szekérről leolvastak. Összeolvasták, ötszáz darab volt rajta. Mikor a felét már ráverték a talpára, engedélyt kért az uralkodótól, hogy a másik felét a főajtónállónak ajánlhassa fel. «Mi jagon?» kérdik tőle. «Abban egyeztünk volt meg - magyarázta a Hodsa - hogy az ugorkákért kijáró jutalmon osztozkodni fogunk.» Rá is verette a padisah a másik kétszáz ötvenet.

*

Éjfélre járt már az idő, és még mindig az utcán csatangolt a Hodsa. «Mit keresel ily későn az utcán?» rivall rá a rend embere, a szu-basi. «Az álmod tűnt el, azt keresem», feleli nyugodtan a Hodsa és folytatja az utját.

*

Süteményről álmodott egyszer a Hodsa, és másnap elmondja egy ismerősének az álmát. «Ha tiz parát adsz, megmondom az álmod jelentőségét», mondja neki a társa. «Ha tiz parám volna, nem álmodnék én süteményről», felelt neki a Hodsa.

*

Háboruban is volt része egyszer a Hodsának. A legyőzött ellenfélnek mindenki levágta volt a fejét és rátüzte a lándzsájára. A Hodsa is előkerül a lándzsájával, egy emberi láb függött rajta. «Te pusztítottad el ezt az embert?» kérdik tőle. «Én», feleli nagy büszkén a Hodsa. «Mért nem a fejét hoztad el?» kérdik tőle. «Mielőtt leöltem volna, más valaki már elvitte a fejét», magyarázgatta a Hodsa.

*

Tul akart egyszer a Hodsa adni a házán, melynek a fele a szomszédjáé volt. «Mért akarod a házrészedet eladni?» kérdezik tőle az ismerősei. «Sok a bajom a társammal - feleli a Hodsa. - Az egyik felét, az én tulajdonomat eladom és ezen a pénzen a másik felét veszem meg, hogy az egész ház az enyém legyen.»

*

Kedveskedni akart a Hodsa a város bejének, és a feleségéhez fordul tanácsért, hogy mit vigyen a bejnek ajándékba, fügét-e vagy birsalmát. Felesége a birsalmát ajánlotta, mert formásabb is, nagyobb is a fügénél. A Hodsának azonban az az elve, hogy nem jó dolog az asszony szava után indulni és épp azért - a fügénél maradt. Viszi az ajándékot a bejnek és térdet-fejet hajtva előtte, ruhája szegélyéhez dörzsöli arcát és átnyújtja az adományát. A bej, a kinek ez a csekélyke ajándék sehogyse nyerte meg a tetszését, oly sértőnek találta ez olcsó kedveskedést, hogy a fügéket egyenként elővette és a Hodsa tar fejéhez csapdosta. «Áldassék Allah», kiáltott fel mindannyiszor, valahányszor egy-egy füge fültövön vagy feje bubját érte. Szerfölött kíváncsivá tette a bejt ez a különös hálálkodás és abba hagyva a büntetést, kérdi a Hodsától viselkedése magyarázatját. «Azért áldassék Allah - feleli neki a Hodsa - hogy meg nem fogadtam a feleségem szavát. Ha az ő tanácsára hallgatok és a füge helyett birsalmát találok hozni, rég darabokra zuzódott volna már a fejem.»

*

Azt hazudta egyszer egy társa a Hodsának, hogy befagyott volt valamikor a tenger és csak jeges hallal táplálkozhattak az emberek. «Én meg arra emlékszem, - hazudott vissza a Hodsa - hogy tüzet fogott egyszer a tenger és ugyancsak bővében voltak a sült hálnak.»

*

Tejet árult egyszer a Hodsa, és behívják egy házba, hogy mérjen ki egy okkával (itczével). Belenéznek a köcsögébe, hát látják, hogy csak viz van benne. «Ejnye, ejnye, - restelkedik a Hodsa - elfelejtettem hozzá önteni a tejet.»

*

Azt kérdezték egyszer a Hodsától, hogy ért-e a számoláshoz. «Kitünően», volt a Hodsa válasza. «Hogyan osztod el ezt a négy parát három ember között, hogy mindegyikének egyformán jusson belőle», kérdik tőle. «Nagyon könnyen - feleli a Hodsa. - A négy parát két részre osztom, és egyelőre odaadom kettőnek. A harmadik embernek várnia kell és ha majd két para még valahonnan előkerül, odaadom neki.»

*

Egy koldus kopogtat be a Hodsáékhoz és kérdi a még gyermek Naszreddint, hogy hol vannak a szülői. «Mit akarsz tőlük?» kérdezi a koldustól. «Éhes vagyok, egy kis kenyeret kérnék tőlük.» - «Ha adsz nekem egy darab kenyeret, megmondom, hogy hol vannak», válaszolt a jövő Hodsája.

*

Vénségére sokat járt pórul Naszreddin. A többek közt sirásokkal találkozik egyszer és azzal köszönti őket, hogy «Béke veletek.» A sirások jól elverik, mert nem úgy kellett volna a Hodsának köszönnie, hanem két kezét fölemelni és a halottak nyugalmaért imádkozni. A Hodsa megjegyzi ezt magának és tovább megy.

Egy sereg emberrel találkozik később, a kik tánczolván, dalolván haladnak el mellette és alig hogy megpillantja őket a Hodsa, kezeit fölemeli és belekezd egy halotti imába. Ezek is elverik a Hodsát, mert lakodalmasokat nem ily imával illik fogadni, hanem velök együtt ugrándoyni és tánczolni. Ezt is megjegyzi magának a Hodsa.

További útjában egy vadászszal találkozik, a ki épp egy nyul nyomában settenkedett. A Hodsa ugrándoyni, tánczolni kezd és olyan lármát csap, hogy elriasztotta vele a nyulat. Rátámad a vadász és ráver a puskaagyával, hogy miért nem ment lábujjhegyen, hol lehajolva, hol föl-emelkedve. A Hodsa ezt is megjegyzi magának.

Majd meg pásztorok mellett haladt el, akik juhokat hajtottak a vásárra. A Hodsa, hogy megint pórul ne járjon, hirtelen lehajlik, azután meg föl-emelkedik, amitől úgy megrémültek a jámbor állatok, hogy a hány annyifelé szaladt. Ennek is a Hodsa vallotta kárát.

*

Még a holta után is nagy volt a Hodsa becsülete. A 16-ik században történt, hogy egy udvari hivatalt ígértek volt a Hodsa egy késő ivadékanak. Fel is sietett a nagynevű Hodsa utódja és Kis-Ázsia egy kis helységéből egyenesen a nagyvezéri palotába ügetett, hogy úti költségét megtéríttesse és hogy naszreddini ivadék voltát bizonyítsa. Ettől tették függővé az alkalmaztatását. A fényes porta előtt leszállt a szamaráról, és hogy el ne tévedjen ezalatt az állatja, oda köti a palota őrség nagy dobjához. Mialatt a mi emberünk benn járt a palotában, meg találta a füles a nagy dobót rántani, melynek hirteleni megperdülésétől annyira megvadult, hogy futásnak eredt dobostul, szerszámostul. És minél élesebben pergett a dob, annál vadabban vágatott a szamar és oly nagy riadalmat okozott ezzel az öszvérek közt, hogy az egész negyedtet fellármázta. Nagynehezen lecsendesítették a nekivadult állatokat és mikor a nagy vezérnek is hirül vitték a riadalom okát, legott megadta a hivatalt az épp nála időző Hodsa utódnak. «Nincs szükségem több bizonyítékra - szólt a nagy vezér - valóban te csak Naszreddin ivadéka lehetsz.»